
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ
ЛУГАНСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ

**МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«ВЗАЄМОДІЯ НОРМ МІЖНАРОДНОГО
І НАЦІОНАЛЬНОГО ПРАВА КРІЗЬ ПРИЗМУ
ПРОЦЕСІВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ІНТЕГРАЦІЇ»**

08 грудня 2021 року
м. Северодонецьк, Україна

УДК: 342.7: 327 (478)

Рекомендовано Вченою радою Східноукраїнського національного університету
імені Володимира Даля (протокол № 5 від 28 грудня 2021 р.)

Редакційна колегія:

Розовський Б. Г., проф., д.ю.н.
Арсентьева О. С., доц., к.ю.н.
Татаренко Г. В., доц., к.ю.н.
Котова Л. В., доц., к.ю.н.
Капліна Г. А., доц., к.ю.н.

Рецензенти:

Рецензенти: Ярошенко О. М., проф., д.ю.н.
Іншин М. І., проф., д.ю.н.

Всеукраїнська науково-практична конференція «Взаємодія норм міжнародного і національного права крізь призму процесів глобалізації та інтеграції»: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції викладачів, співробітників закладів вищої освіти і наукових організацій, магістрантів, аспірантів, докторантів, представників громадських організацій, органів державної влади та органів місцевого самоврядування, підприємств та інших установ (8 грудня 2021 р.) — Северодонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2021. — 104 с.

Мета конференції — проведення комплексного наукового дослідження та обговорення актуальних проблем щодо сучасного стану реформування функціонування правової системи України, захисту прав людини з урахуванням міжнародних стандартів здійснення правосуддя, формування нової системи державного управління.

Конференцію організовано у партнерстві з Департаментом міжнародної технічної допомоги, інноваційного розвитку та зовнішніх зносин Луганської обласної державної адміністрації та Східноукраїнським національним університетом імені Володимира Даля у межах Програми ООН із відновлення та розбудови миру за фінансової підтримки уряду Королівства Нідерландів.

Думки, зауваження, висновки або рекомендації, викладені в цьому документі, належать авторам і не обов'язково відображають погляди ООН та уряду Королівства Нідерландів.

Програму ООН із відновлення та розбудови миру реалізують чотири агентства ООН: Програма розвитку ООН (ПРООН), Структура ООН з питань гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок (ООН Жінки), Фонд ООН у галузі народонаселення (UNFPA) і Продовольча та сільськогосподарська організація ООН (ФАО).

Програму підтримують дванадцять міжнародних партнерів: Європейський Союз (ЄС), Європейський інвестиційний банк (ЄІБ), Посольство США в Україні, а також уряди Данії, Канади, Нідерландів, Німеччини, Норвегії, Польщі, Швейцарії, Швеції та Японії.

Друкується в авторській редакції.

УДК: 342.7: 327 (478)

© Східноукраїнський національний університет
імені Володимира Даля, 2021

© Луганська обласна державна адміністрація, 2021

НАВЧАННЯ ЗА ПРОГРАМАМИ, В ЯКИХ АКЦЕНТУЄТЬСЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Терещенко С. В.,

к.ю.н., доцент кафедри господарського права,

СНУ ім. В. Даля,

м. Северодонецьк, Україна

Насичення фізичного світу електронно-цифровими пристроями, засобами, системами та налагодження електронно-комунікаційного обміну між ними уможлиблює інтегральну взаємодію віртуального та фізичного. У результаті цифровізації економіки, яка базується на інформаційно-комунікаційних, і насамперед цифрових, технологіях, забезпечується стрімкий розвиток та поширення впливу на традиційну (фізично-аналогову) економіку, трансформуючи її з такої, що споживає ресурси, в економіку, що створює ресурси [1].

Науковці доводять основні економічні переваги цифрової економіки як складового елементу інформаційного суспільства та закликають до нормативно-правового стимулювання цифрової модернізації економіки [2, с. 27]. Також у юридичній науці переконливо обґрунтовується стан та перспективи правового забезпечення електронного бізнесу. Також, розглядаючи проблематику необхідності комплексного регулювання відносин цифровізації у сфері економіки, вчасно застерігають про загрози спотворення зловживаннями незаперечних переваг правового регулювання в забезпеченні соціального спрямування цифровізації [3, с. 7].

Водночас рівень цифрової грамотності населення (в т. ч. юристів) в Україні, за оцінками Міністерства цифрової трансформації України, залишається невисоким. Тому навчання студентів юридичного факультету за робочими програмами з господарського права, в яких акцентується на засобах забезпечення процесу цифровізації економіки України, є гостро затребуваним.

Проблематику розвитку господарського права в умовах цифровізації економіки досліджують такі науковці: О. М. Вінник, О. Д. Крупчан, О. В. Шаповалова, В. С. Мілаш, Ю. П. Бурило, С. Я. Вавженчук, М. В. Процишен та інші.

При підготовці сучасних юристів дуже важливою ознакою їх високої кваліфікації є обізнаність з ресурсами цифровізації економіки та правовими механізмами їх залучення в юридичну практику. Саме на мету забезпечення такої кваліфікації спрямована навчальна програма дисципліни «Господарське право та процес», яка викладається у Східноукраїнському національному університеті імені Володимира Даля.

Досвід навчання студентів за цією унікальною програмою, в якій акцентується забезпечення цифровізації економіки, має її автор О. В. Шаповалова. Але ідея — надавати студентам знання щодо основних інститутів господарського права в сучасних умовах, з урахуванням впливу використання цифрових технологій на сферу господарювання та її правове регулювання, належить О. М. Вінник.

Вона акцентує увагу на проблемах такого регулювання (зокрема, наявності пов'язаних зі стрімкістю розвитку цифровізованих відносин прогалин, застарілих положень та інших вад), прогнозуючи, що саме такий підхід стимулюватиме пошук студентами власних шляхів вирішення цих проблем з метою формування у них адекватного потребам громадянського суспільства правового світогляду та активної позиції щодо відстоювання прав та законних інтересів учасників господарського життя на практиці, яка може бути не лише правозастосовною, а й правотворчою (при розробці проєктів нормативних актів, установчих та внутрішніх документів господарських організацій, непойменованих господарських договорів). Внаслідок творчої співпраці юридичного факультету нашого університету з Науково-дослідним інститутом приватного права та підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака Національної академії правових наук України (м. Київ) було написано та видано паперовий та електронний посібники «Господарське право в умовах цифровізації економіки» [4]. Перша частина програми переважно зорієнтована на матеріал цього посібника.

В ньому при вивченні теми «Поняття господарського права» у питанні «Поняття, особливості та види відносин, що виникають у сфері господарювання» розглядається вплив цифровізації на господарські відносини. У темі «Правове становище підприємств...» виокремлюються вимоги до підприємств, зумовлені цифровізацією відносин у сфері економіки. Тема «Правові засади захисту економічної конкуренції» розпочинається питанням плану щодо поняття, ролі та основних принципів економічної конкуренції в умовах цифровізації. Завершується вивчення господарського права темою «Правові засади врахування специфіки окремих видів господарських відносин», в якій самостійним питанням висвітлюються особливості регулювання господарських відносин в умовах цифровізації та в окремих сферах цифрової економіки (телекомунікаційних послуг, електронних довірчих послуг, електронної комерції).

Також у навчальному посібнику «Правове забезпечення цифрової економіки» викладено матеріал для вивчення дисципліни «Правове забезпечення цифрової економіки», яка могла б передувати вивченню дисципліни «Господарське право та процес» за навчальною програмою цієї дисципліни. Цей посібник підготував колектив авторів, а саме Бурило Ю. П., Вавженчук С. Я., Крупчан О. Д., Процишен М. В. Зокрема, в ньому описується сутність, основні характеристики та етапи становлення інформаційного суспільства, а також дається характеристика цифрової (інформаційної) економіки

як економічної основи сучасного інформаційного суспільства. Аналізуються правовідносини, що складаються у сфері цифрової економіки. Висвітлюються інформаційні аспекти інтелектуальної власності. Також аналізуються правові засади державного регулювання цифрової економіки. Значна увага приділяється особливостям правового регулювання суспільних відносин у базових галузях (секторах) цифрової економіки, як-от телекомунікації, інформатизація, Інтернет, електронні засоби масової інформації [5, с. 3].

Досвід фахівців юридичної практики показує, що ресурсами цифровізації економіки та правовими механізмами їх залучення в юридичну практику опікуються і підприємці, і держава, і суспільство.

Завдяки такому цифровому ресурсу як електронні публічні реєстри громадянам, які перебувають на тимчасово окупованих територіях, незалежно від набуття ними спеціального правового статусу, гарантується охорона та захист їх права власності та інші

речові права на нерухоме майно, розташоване на тимчасово окупованій території, у разі, коли воно набуто відповідно до законів України [6, с. 107].

Розвиток інформаційних технологій та глибоке проникнення мережі Інтернет у всі сфери діяльності деформують ринки товарів та послуг в їх звичному розумінні, впливаючи як на споживачів, так і на бізнес. Трансформація сфери господарювання, шляхом впровадження цифрових технологій, підвищує продуктивність компаній, оптимізує бізнес-процеси, а також вдосконалює відносини зі споживачами [7].

Отже, мотивація до навчання студентів за спеціальністю «Право» за програмами, в яких акцентується забезпечення цифровізації економіки, обумовлена і потребами практики використання цифровізованих явищ (штучного інтелекту, віртуальних підприємств, бізнес-сайтів тощо), і інтересом до теорії проблематики розвитку господарського права в умовах цифровізації економіки.

Література

- [1] Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації; Розпорядження КМ України: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text>
- [2] Ляшенко В. І., Вишневецький О. С. Цифрова модернізація економіки України як можливість проривного розвитку: монографія / НАН України, Ін-т економіки промисловості. Київ, 2018. 252 с.
- [3] Вінник О. М. Правове забезпечення цифрової економіки та електронного бізнесу: монографія. Київ: Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2018. 195 с.
- [4] Бурило Ю. П., Вавженчук С. Я., Процишен М. В. Правове забезпечення цифрової економіки: навч. посібник. За заг. ред. докт. юрид. наук, проф., академіка НАПрН України О. Д. Крупчана. К.: НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2019, 302 с.
- [5] Луцька Г. В. Особливості вчинення нотаріальних проваджень щодо відчуження нерухомого майна, розташованого на тимчасово окупованій території України 2020 р. http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2020/6-2_2020/part_1/19.pdf
- [6] Шапошник А. О. Диджиталізація та її вплив на сервісні інновації. Право та інноваційне суспільство : електрон. наук. вид. 2019. № 2 (13). URL: <http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2019/12/Shaposhnyk13.pdf>.